

AMERİKAN ULUSAL FÜZE SAVUNMA SİSTEMİ
(AMERICAN NATIONAL MISSILE DEFENSE)

Yrd. Doç. Dr. MUSTAFA KİBAROĞLU
BİLKENT ÜNİVERSİTESİ
ULUSLARARASI İLİŞKİLER BÖLÜMÜ
AVRASYA DOSYASI - AMERİKA ÖZEL SAYISI
Güz 2000, Cilt. 6, Sayı. 3, ss. 90 - 105

ABSTRACT

The United States has plans to deploy a nation-wide missile defense (NMD) system against the threat of ballistic missile attacks on its soil by the “states of concern” such as Iran and North Korea. These plans, however, met with strong opposition from Russia which threatens the US with putting an end to the implementation of bilateral arms control and disarmament treaties such as the INF and the START. China also opposes the NMD plans and threatens the US with rapid arms build up and diminishing her support to export control regimes in arms trade. The question now is whether the threat of missile attacks on the US by Iran and N. Korea are credible and worthy of facing the strong opposition of Russia, China and the allies in Europe?

GİRİŞ

Amerika Birleşik Devletleri'nin geliştirmeyi planladığı ulusal anti-balistik füze savunma sistemi (NMD)¹ gerek Amerikan kamuoyunda gerek tüm dünyada geniş bir tartışma zemini yaratmıştır. Tartışma genel olarak iki konu çevresinde cereyan

etmektedir. Birinci konu Amerika'nın NMD'yi gerçekleştirmek için ortaya koyduğu gerekçelerin niteliğidir; ikinci konu ise, Amerika'nın NMD'yi gerçekleştirmesine şiddetle karşı çıkan Rusya Federasyonu, Çin Halk Cumhuriyeti ve bazı Batı Avrupa ülkelerinin nasıl bir tavır ortaya koyacakları ve bu tavırların uluslararası güvenlik ve istikrar ortamını nasıl etkileyeceğidir.

Bu yazıda ilk olarak, konuşlandırılması planlanan Amerikan ulusal anti-balistik füze savunma sisteminin hangi gerekçelere dayanarak Amerikalı güvenlik uzmanları tarafından önerildiği ve nasıl bir yapı oluşturulmasının amaçlandığı ortaya konulacaktır. Daha sonra, Rusya ve Çin ile birlikte ABD'nin NATO içindeki bazı Avrupalı müttefiklerinin de sert karşı çıkışlarına sebep olan gerekçeler, Soğuk Savaş dönemi dengelerine göndermeler yapılarak, tartışılacaktır. Bu çerçevede, Amerika'nın NMD konuşlandırma planlarını gerçekleştirmesi durumunda uluslararası güvenlik ve istikrar ortamının bozulmasından en çok etkilenecek olan ülkelerin başında gelen Türkiye açısından konunun yansımaları da kaçınılmaz olarak tartışma zeminine gelmektedir. Dolayısıyla, yazının sonuç bölümünde, Amerika'nın NMD konuşlandırma planlarının Türkiye'nin güvenliği açısından yaratabileceği etkilerin neler olabileceği değerlendirilecektir.

Amerikan Ulusal Savunma Sistemi (NMD)'nin Gerekçeleri

Soğuk Savaş ortamının sona ermesi ve Sovyetler Birliği'nin yıkılmasının hemen ardından uluslararası güvenlik konularında çalışan uzmanların ortaya koydukları ve genel kabul gören görüşlerden bir tanesi artık Doğu Batı bloklaşmasının yerini Kuzey Güney çatışmasının alacağı şeklinde idi.² Böyle bir uluslararası ortamda, gelişmiş

---

¹ Amerikan ulusal anti-balistik hava savunma sistemi yazının bazı bölümlerinde orijinal tanımı olan "National Missile Defense" kısaltması (NMD) şeklinde ifade edilecektir.

² Batı Avrupa'nın tamamı, ABD, Kanada ve Japonya bu tartışma içinde kuzey yarım kürede bulunan çok gelişmiş 'Kuzey' ülkeleri olarak nitelenmektedirler. Diğer taraftan Latin Amerika ülkeleri,

ekonomilere ve güçlü ordulara sahip olan bazı Kuzey ülkeleri ile, Güney'in az gelişmiş ancak kimyasal, biyolojik ve hatta nükleer silahlara ve bunları gönderme araçları olan balistik füzelere sahip ülkeleri arasında çatışmanın değişik ortam ve boyutlarda süreceği öne sürülüyordu. Nitekim son on yıl üzerinde gelişen olaylar bu görüşün önemli ölçüde haklılık kazanmakta olduğunu göstermiştir.³

Doğu Batı bloklaşmasının yaşandığı Soğuk Savaş yılları boyunca Sovyetler Birliği, başta nükleer silahlar olmak üzere kimyasal ve biyolojik silahlar üretmek ve geliştirmek konularında son derece yoğun olarak çalışmış ve bu silah kategorilerinden çok büyük miktarlarda üreterek Birliği oluşturan cumhuriyetlerin bazılarında kullanıma hazır şekilde konuşlandırmış, bazılarında ise stoklama yoluna gitmiştir. Bu çeşit silahları geliştirme projelerinde Sovyetler Birliği'ni oluşturan cumhuriyetlerin hemen tamamında yüzlerce bilimsel araştırma kurumunda ve laboratuvarlarda binlerce bilim adamı, uzman ve teknisyen görev almıştır. Büyük gizlilik ortamında ve son derece güçlü Sovyet merkezi otoritesinin gözetiminde çalışan bilim adamı ve teknisyenler ile kitle imha silahı yapımında kullanılan her türlü bilgi, malzeme ve teknoloji yüksek güvenlik ortamında bulunmaktaydı.

Ancak Sovyetler Birliği'nin yıkılmasını takip eden süreçte yaşanan siyasi, ekonomik ve toplumsal olaylar ve merkezi otoritenin kaybolması, çok küçük miktarları dahi çok sayıda canlının yaşamına son verebilecek olan nükleer, kimyasal ve biyolojik maddelerin eskiye oranla çok daha kolay erişilebilir, güvensiz ve denetimsiz ortamlarda kalmalarına yol açmıştır. Sovyetler Birliği döneminde araştırma merkezlerinde kitle imha silahı üretiminde kullanılan malzemelerin ne

---

Ortadoğu, Afrika ve güney Asya'da bulunan az gelişmiş ülkeler 'Güney' ülkeleri olarak nitelenmektedirler.

³ Bunların arasında Irak'ın Ağustos 1990'da Kuveyt'i işgali ile başlayan süreç ve 1991 yılında yaşanan Körfez Savaşı; 1990lı yılların ikinci yarısında Amerika'ya yönelik olarak artan terörist saldırılar, ki en başta New York'taki Dünya Ticaret Merkezi'nin bombalanması, ve Kenya ve Tanzanya'daki ABD

miktarlarda üretildiği ve stoklandığının sağlıklı kaydı tutulmamış olması sebebiyle günümüz itibariyle bu malzemelerin ve bu alanda çalışmış olan bilim adamı ve teknisyenlerin hangi konumlarda olduğunu kestirmek oldukça güçleşmiştir.

Dolayısıyla, eski Sovyetler Birliği topraklarında günümüzde kötü ekonomik ve toplumsal şartlarda ve yetersiz güvenlik ortamında bulunan malzeme, teknoloji ve bilgi birikimi, kitle imha silahı kapasitesi geliştirmek isteyen ancak bunun için bilimsel ve teknik alt yapısı yetersiz ülkelerin ilgi odağı haline gelmiştir. Bu gibi malzeme, teknoloji ve bilimsel birikimin yasal olmayan yollardan Güney'in az gelişmiş ülkelere kaçakçılığının yapıldığı bir çok olayla tespit edilmiştir.⁴

Soğuk Savaş yılları boyunca iki kutuplu sistemde 'nükleer dehşet dengesi' altında bilimsel, teknik ve mali imkansızlıklar sebebiyle askeri açıdan büyük devletlerle baş edebilecek askeri yetenek geliştiremeyen ve bu sebeple dış politikalarında fazlaca iddialı olamayan geçmiş dönemin az gelişmiş ülkelerinden bazıları günümüzde adeta rövanşı almak istercesine kitle imha silahları ve bunları uzak merkezlere gönderebilecek balistik füzeler geliştirme çabasına girişmişlerdir. Özellikle İran ve Kuzey Kore'nin geliştirdikleri balistik füzelerin 1,400 kilometreye varan menzilleri ve bu yönde önlenemeyen çabaları, söz konusu ülkelerin, yakın gelecekte menzilleri 5 ila 6 bin kilometreyi bulan kıtalararası balistik füzeler geliştirmelerinin olasığını gündeme getirmiştir.⁵

Hali hazırda İran, Kuzey Kore ve Libya gibi ülkelerin balistik füze geliştirme çabalarında varmış oldukları seviye ve kitle imha silahı içeren başlıkları bu füzelere yerleştirerek daha uzak menzillere göndermek istemeleri sonucu, başta ABD ve İsrail

---

elçiliklerine yönelik bombalama eylemlerini takiben Amerika tarafından Sudan ve Afganistan'ın bombalanması olaylarını sayabiliriz.

⁴ Bu konuda detaylı bilgi için bkz. (<http://www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/nukes>).

⁵ Ağustos 1998'de Kuzey Kore 1,360 km menzilli Taepo-Dong füzesini Japonya'nın üzerinden geçirerek Pasifik Okyanusu'nda bir hedefe göndermiştir. Aynı günlerde İran da 1,340 km menzilli

olmak üzere bazı ülkeler yakın gelecekte maruz kalabileceklerini düşündükleri bu silah sistemlerinin tehditine karşı etkin savunma sistemleri geliştirmek istemektedirler. Dolayısıyla Amerika'nın ulusal ölçekli ve kıtalararası balistik füzelere karşı etkili olması öngörülen hava savunma sistemi geliştirmek çabasının ardında bu yönde algıladığı tehditin yattığı resmen ifade edilmektedir.

NMD Önündeki Sorunlar

Kurulması öngörülen anti-balistik füze savunma sisteminin etkin kılınabilmesinin önünde iki temel sorun bulunmaktadır. Birinci sorun, söz konusu hava savunma sistemi teorik olarak mümkün görülse de pratikte kesinkes başarılı olacağı garantisinin bilimsel çevrelerde verilememesidir. İkinci sorun ise, Amerika'nın taraf olduğu uluslararası anlaşmaların yarattığı kısıtlamalar ve hukuki yükümlülüklerdir.

i) Teknik Sorunlar

Kuzey Kore ve İran gibi ülkelerin kıtalararası balistik füze geliştirmesi durumunda ortaya çıkacak tehditi bertaraf etmek amacıyla ABD Alaska bölgesinde 100 bataryalık anti-balistik füze savar sistem konuşlandırılmak istemektedir. 2005 yılında kullanılabilir hale getirilmesi planlanan hava savunma sistemi için ilk aşamda 20 batarya konuşlandırmak ve takip eden yaklaşık beş yıl içinde sistemin geri kalan kısmını da konuşlandırarak tüm ABD topraklarının kıtalararası balistik füze saldırılarına karşı korunması öngörülmektedir. Ayrıca, füze bataryalarının etkili olarak kullanılması için tüm dünya ölçeğinde erken uyarı sistemleri ve geniş bir radar ağı kurmak gerekmektedir. Bu gibi altyapı imkan ve kabiliyetlerine Amerika ve müttefiklerinin sahip olduğu bilinmektedir. Toplam maliyetinin 60 milyar dolar

---

Shahab-3 füzelerini Basra Körfezi'nde denemiştir. İran ikinci bir denemeyi Temmuz 2000'de gerçekleştirdiğini açıklamıştır.

olması öngörülen savunma sisteminin takip eden yıllarda daha da geliştirilebileceği ifade edilmektedir.

Ancak, 1999 yılının Ekim ayında ilk denemesi başarıyla yapılan hava savunma sisteminin, Ocak ve Temmuz 2000 tarihlerinde yapılan iki denemesi de başarısız olmuştur. NMD'nin tam anlamıyla yeterli görülebilmesi için toplam yirmi kadar test yapılması planlanmaktadır ve son iki denemede başarısız olunmasına karşın denemelerin devam edeceği yetkililer tarafından açıklanmaktadır. Bazı askeri uzmanlar özellikle navigasyon sistemleri ile ilgili simulasyon çalışmalarından yeterli güvenilirlikte sonuç alınmadan testlerin ardı ardına yapılmasına karşı çıkmaktadırlar. Bu çevreler, teknik mülahazalar dışında zamanından önce yapılan ve başarısız olan testlerin sistem hakkında olumsuz yargıların pekişmesine de sebep olacağından endişe etmektedirler.

Bu gelişmelere karşın Amerikan Başkanı Bill Clinton'un görev süresi dolmadan projenin gerçekleştirilmesi yönünde karar alması beklenmektedir. Bu konu da ayrı bir tartışma yaratmaktadır. Bazı siyasiler ve basın 2000 yılı sonunda seçilecek olan yeni Başkan'ın bu konuda karar vermesi gerektiği görüşünü ortaya koyarlarken, bazı kesimler de Clinton'un bu konuda zaman kaybetmeden karar alması gerektiği görüşünde ısrar etmektedir. Her halükarda, ABD'de hakim olan genel yaklaşımın ulusal hava savunma sisteminin gerçekleştirilmesi yönünde olduğu görülmektedir.

ii) Hukuki Sorunlar

ABD ve Sovyetler Birliği Soğuk Savaş yıllarında ikili düzeyde 1972 tarihli Anti Balistik Füze Anlaşması'nı (ABM) imzalayarak, anlaşma hükümlerince izin verilenin dışında ülke toprakları üzerinde herhangi bir hava savunma sistemi kurmayacaklarını beyan ve taahhüt etmişlerdir. Dolayısıyla, ABD'nin ulusal hava

savunma sistemini kurabilmesi için ya Rusya Federasyonu ile anlaşarak ABM'in kısıtlayıcı hükümlerinde değişiklikler yapmak yoluna gitmesi, ki Rus liderler ve uzmanlar bu talebe şiddetle karşı çıkmaktadır, ya da ABD'nin ABM Anlaşması'ndan çekilmesi gerekmektedir.

Bu olası durum karşında Rusya Federasyonu yetkilileri, ABD ile imzaladıkları bir dizi silahsızlanma ve silahların kontrolü anlaşmalarından çekilebileceklerini ve çok taraflı uluslararası silahların kontrolü anlaşmalarına etkin katkılarını ve işbirliğini sona erdireceklerini ifade etmektedirler. Böyle bir gelişmenin Soğuk Savaş ortamına yeniden dönülmesi ve uluslararası istikrar ve barış ortamının bozulması anlamına geleceğinden endişe edilmektedir. ABD'nin ısrarına karşın Rusya ABM Anlaşması'nda gerekli değişiklikleri yapmaya yanaşmamasının gerekçelerini kavrayabilmek için Soğuk Savaş döneminde ABM Anlaşması'nın imzalanmasına yol açan gelişmeleri ve bu anlaşmanın o dönemdeki ve günümüzdeki önemini vurgulamak gerekmektedir.

'Dehşet Dengesi' ve ABM Anlaşması

İkinci Dünya Savaşı sırasında geliştirilen atom bombasının savaş ortamında ilk ve son kez kullanıldığı Japonya'da yarattığı ölümcül ve yıkıcı etkilerinin açıkca görülmesine rağmen bu silahın hem nitelik hem de nicelik olarak geliştirilmesinin önlenmesi mümkün olmamıştır.⁶ Nitekim, 1945 yılında bu silaha ilk sahip olan Amerika Birleşik Devletleri'ni takiben Sovyetler Birliği (1949), İngiltere (1952), Fransa (1960) ve Çin Halk Cumhuriyeti (1964) nükleer silah üretme ve patlatma yeteneği

---

⁶ Hiroşima (6 Ağustos 1945) ve Nagazaki (9 Ağustos 1945) üzerinde patlatılan atom bombaları ilk olarak ABD'nin New Mexico eyaletinde Alamogordo Çölü'nde 16 Temmuz 1945 tarihinde "Trinity Test" olarak bilinen denemede patlatılmıştır.

kazanmışlardır. Ayrıca takip eden yıllarda İsrail, Hindistan, Güney Afrika ve Pakistan da bu kabiliyetlerini geliştirmişlerdir.⁷

Nükleer alanda hızlı silahlanma yarışında Sovyetler Birliği ve ABD iki süper güç olarak farklı bir biçimde öne çıkmışlar ve kısa sayılabilecek sürede on binlerce nükleer başlığa ve bu başlıkları kıtalar ötesi menzillere gönderebilecek imkan ve kabiliyetlere erişmişlerdir.⁸ Nükleer silahlardaki bu sayısal artışın yanısıra etkilerinde de olağanüstü artışlar sağlanmıştır. Hiroşima ve Nagazaki'ye atılan 'ilkel' atom bombalarından binlerce kat fazla etkiye sahip nükleer ve termo-nükleer başlıklar imal edilmiştir.⁹ O dönemde özellikle Amerika ve Sovyetler Birliği ellerindeki nükleer başlıkları gönderme yeteneklerini de çeşitlendirerek nükleer silahlarını hem etkinlik ve isabetlilik açısından geliştirmişler, hem de çok daha korunaklı ortamlarda konuşlandırma imkanı kazanmışlardır.

Hızlı nükleer silahlanma yarışı, Kore Savaşı ve Küba Krizi gibi dönemlerde de devam etmiştir. Ancak, özellikle 1960'lı yılların ortalarına gelindiğinde Amerika'nın ve Sovyetler Birliği'nin elinde bulundurduğu nükleer silahların gerek sayısı ve gerek değişik platformlarda son derece korunaklı ortamlarda bulunması, nükleer çatışma olduğu takdirde kazanan taraf olması ihtimalini ortadan kaldırmıştır.

---

⁷ Ancak, Güney Afrika 1993 yılı itibarıyla nükleer silahlarını ve bunları geliştirme alt yapısını tamamen imha ettiğini açıklayarak nükleer silahlardan arınmış ülke konumuna gelmiştir. Nükleer silahların yayılmasının önlenmesi konularında kapsamlı bilgi için bkz Mustafa Kibaroglu "Kitle İmha Silahlarının Yayılması Sorunu ve Japonya'nın Güvenliği," *Avrasya Dosyası - Japonya Özel*, Yaz 1999, Vol. 5, No. 2, Ankara, ss. 23 – 39.

⁸ Soğuk Savaşın en yoğun yaşandığı dönemde ABD ve Sovyetler Birliği'nin elinde bulunan nükleer başlıkların toplam sayısı 70 bin kadardı. 1980'lerin sonunda itibaren hızla gerçekleştirilen nükleer silahsızlanma Anlaşmaları (INF, START I & II) ve bu iki ülkenin tek taraflı olarak aldıkları kararlar sonucu ellerinde bulunan toplam nükleer başlık sayısının (taktik, orta menzilli ve stratejik) günümüzde 35 bin civarında olduğu ifade edilmektedir. Nükleer silahlara sahip olan diğer ülkeler İngiltere ve Fransa da zaten çok az miktarlarda olan nükleer silah sayılarını bir kaç yüz başlık ile sınırlandırmaktadır. Çin ise 20 tanesi stratejik menzile sahip füzelere yerleştirilebilen toplam 400 kadar nükleer başlık sayısında herhangi bir azaltmaya gitmemektedir.

⁹ Hiroşima'ya atılan bombanın açığa çıkardığı enerji 16 kiloton (kt), Nagazaki'ye atılan ise yaklaşık 20 kt olarak aynı anda patlatılmasıyla yaratılacak etkiye eşdeğerdir. 1952 yılında Sovyetler Birliği tarafından geliştirilen ve "Çar'ın Bombası" adı takılan termo-nükleer bombanın gücü Hiroşimaya atılan bombanın 6,500 kat fazlasına eşdeğer olduğu tespit edilmiştir.

Çünkü, her iki tarafın da sahip olduğu silah sistemlerinin, bir tarafın toprakları kapsamlı bir nükleer saldırıya maruz kalsa dahi, saldırının etkilerinden önemli ölçüde korunabileceği hesaplanmaktaydı.

Buzulların altında yüzeye çıkmadan ve yeri tespit edilemeden aylarca kalabilen ve uzun menzilli nükleer füzeler taşıyan denizaltılar; yer altında onlarca metre derinlikte korunaklı silolarda ateşe hazır durumda tutulan nükleer başlıklı kıtalararası balistik füzeler; ve yaklaşık yarısı her saniye havada en ileri alarm durumunda bulundurulan ağır (nükleer) bombardıman uçakları, saldırıya maruz kalan tarafın her halükarda ilk saldırıyı yapan tarafa etkin karşılık verebilecek büyük bir askeri gücü güvenli bir şekilde korumasına olanak sağlıyordu. Bu sebeple, Amerika Birleşik Devletleri veya Sovyetler Birliği'nden birinin diğerine süpriz saldırı şeklinde dahi olsa kesin üstünlük sağlamasının imkansız olduğu taraflarca anlaşılmıştı. Bu durumda, ancak bir çılgınlık ya da teknik hata sonucu nükleer çatışma başlaması ihtimali kalmıştı.

Karşılıklı olarak erişilen bu 'dehşet dengesi'¹⁰ sebebiyle kazanan taraf olamayacağını bilincinde olan ABD ve Sovyetler Birliği yine de küçük olasılık dahilinde bile olsa, teknolojik gelişmeler sonucu bir tarafın diğerine üstünlük sağlayabileceğini ve dengeyi bozabileceğini tamamen gözardı etmemişlerdi. Bu endişe ile iki süper güç, büyük yıkıma yol açacağı kesin olan bir nükleer çatışma olasılığını en aza indirmek çabasına girişmişlerdir. Bu çabalar sonucunda 1972 yılında Anti Balistik Füze (ABM) anlaşması imzalanmıştır.

ABM Anlaşması, Amerika ile Sovyetler Birliği arasındaki silahlanma yarışı sonucu varılan dehşet dengesini ve karşılıklı caydırıcılığı daimi kılmayı amaçlamıştır.

---

¹⁰ Amerika Birleşik Devletleri ile Sovyetler Birliği arasında nükleer alanda hızlı silahlanma yarışı sonucu varılan ve tüm dünyanın yok olmasına sebep olabilecek bir çatışma olasılığını donduran dengeyi o dönemde RAND Corporation bünyesinde araştırmalar yapan strateji uzmanı Albert Wohlstetter 1956 yılındaki bir çalışmasında "delicate balance of terror" başlığı ile tanımlamıştır.

ABM Anlaşması gereği, Amerika ve Sovyetler Birliği, toprakları üzerinde sadece iki nokta (başkentleri ve bir adet kıtalararası füze silosu) hariç hava savunma sistemleri kurmamayı kabul etmişlerdir. Böylece her iki ülkenin geniş coğrafyasında yüzlerce şehir ve milyonlarca insanın nükleer füze saldırısına karşı açıkta bırakılması öngörülmüştü.

Sadece, askeri stratejinin paradoks mantığı ile açıklanabilecek bu durum esas itibarıyla, tarafların karşılıklı olarak en değer verdikleri unsurları korunmasız bırakmak suretiyle, birbirlerinin olası süpriz saldırı isteklerine gem vurmaya amaçlamaktaydılar. Çünkü, taraflardan biri, süpriz saldırı yaparak avantaj sağlamayı düşündüğü takdirde, ABM anlaşması hükümlerince korunmasız bıraktığı kendi şehirlerine ve insanlarına yönelik olarak, saldırıda bulunduğu tarafın iyi korunan nükleer silahları ile karşılık verebilecek güçte olması sebebiyle, süpriz saldırıyı yapmaktan vazgeçeceği düşünülmüştü. ABM Anlaşması, ABD ve Sovyetler Birliği'nin hem birbirlerine hem de kendilerine güvenmemelerini gerektiren Soğuk Savaş'ın hassas caydırıcılık dengeleri sonucu ortaya çıkmış ve bu sayede her iki ülke de muhakkak etkin karşılık görecekları bir ilk saldırıyı yapmayı göze alamamışlardır.

Rusya'nın NMD'ye Tepkisi ve Gerekçeleri

Rusya ile ABD arasında Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından geliştirilen iyi ilişkiler sıcak çatışma olasılığını asgariye indirmiş ve tesis edilen güven ve istikrar ortamı sayesinde taraflar önemli sayıda nükleer başlığı imha etmeye başlamışlardır. Menzilleri 1,500 ila 5,500 kilometre arasında değişen orta menzilli nükleer füze kategorisinin tümünden ortadan kaldırılmasını öngören INF (1987) Anlaşması, ve kıtalararası menzile sahip füzelere konuşlandırılabilen stratejik nükleer başlıkların sayısını kademeli olarak önce 6,000-6,500 ve sonra 3,000-3,500 mertebelerine

indirmeyi öngören START I (1991) ve START II (1993) Anlaşmaları sayesinde nükleer alanda çok uzun vadede olsa da silahsızlanma yolunda önemli adımlar atılmaktadır.¹¹

Bu gelişmelere karşın, ulusal güvenlik konularında hakim olan prensip sebebiyle gerek ABD gerek Rusya Federasyonu Soğuk Savaş yıllarında ulaşılan dengeleri kontrollü olarak devam ettirmek istemekte ve birbirlerinin askeri alanda yaptıklarını yakından takip etmektedirler. Bunda amaç dengeyi gözetmektir. Güvenlik uzmanları, START Anlaşmaları dizisi sonucu varılması önerilen 1,500 kadar stratejik nükleer başlık sayısının, Rusya'daki olumsuz teknolojik ve ekonomik koşullardan dolayı bakımsızlık ya da yeni silahların geliştirilememesi sebebiyle önümüzdeki on yıl içinde çok daha düşük seviyelere ineceğini öngörmektedirler. Böylece, ulusal hava savunma sistemi kurarak tam anlamıyla korunaklı olmayı hedefleyen ABD'nin gelecek dönemde olası bir süpriz saldırısı durumunda, Soğuk Savaş döneminin aksine, Rusya'nın artık etkin şekilde karşılık vermesi olasılığının kalmayabileceği iddia edilmektedir. Bu durumda ABD'nin Rusya'ya karşı bugün için uygulayamadığı cüretkar ve baskıcı politikaları uygulamakla tehdit edebileceği öne sürülmektedir. Bu olasılığı kabul edilemez bulan Rusya yukarıda sözü edilen anlaşmalardan çekilme ve kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi rejimlerine verdiği desteği azaltma tehditini her ortamda dile getirmektedir.

Ayrıca, Rusya'nın ABD'ye sert tepkisinin ardında ABD ile Soğuk Savaş sonrası dönemde de gözetilmekte olan ancak NMD kurulduğu takdirde bozulacağı iddia edilen stratejik dengenini yeniden tesis edilebilmesi için NMD benzeri bir

---

¹¹ Nükleer silahsızlanma arzu edilen bir durum olsa da olumsuz bazı gelişmelere de yol açmaktadır. Bunlardan bir tanesi yazının önceki bölümlerinde söz edilen ve eski Sovyet topraklarında yaşanan otorite boşluğu ve güvenlik zaafı sonucu kullanılmaz hale getirilen nükleer silahlardan açığa çıkan yüzlerce ton plutonyum ve zenginleşmiş uranyumun (HEU) yetkisiz kişilerin eline geçmesi olasılığıdır. İkinci önemli sorun ise, çok yüksek oranda radyoaktivite yayan bu maddelerin çevreye ve insan sağlığına olumsuz etkileri olmaması için hem güvenli hem de sağlam korunaklı ortamlarda

sistemi geliştirmek zorunda kalmak istememektedir. ABD tarafından en iyimser tahminle 60 milyar dolara malolacak bir hava savunma sistemine ayıracak mali imkanlara Rusya günümüzde sahip değildir. Bozulan ekonomik ve toplumsal dengeleri düzeltmek için Rusya'nın mali kaynaklarını bu çapta askeri harcamalara ayırması mümkün görülmemektedir. Böylesi bir zorlama bu kez Rusya Federasyonu'nun büyük siyasi bunalımlara girmesine sebep olabilir. Bu durumun yakın çevresine etkileri kaçınılmaz olur.

Çin'in NMD'ye Tepkisi ve Gerekçeleri

Rusya'nın yanısıra Çin de oldukça sert bir tavır sergileyerek ABD'nin ulusal hava savunma sistemi geliştirme çabalarına karşı çıkmaktadır. Çin Halk Cumhuriyeti'nin 1964 yılında ilk kez patlatmayı başardığı nükleer başlıklardan yaklaşık 400 tane kadar ürettiği ve bunlardan sadece 20 kadarının kıtalararası menzile sahip füzelere konuşlandırılmış stratejik başlıklar olduğu bilinmektedir. Ayrıca, Çin'in sahip olduğu silahların çok ileri düzeyde korunaklı ortamlarda bulunmaması sebebiyle özellikle ulusal savunma sistemi ile kendini güvenceye alacak olan ABD'nin gelecekte olası bir saldırısı karşısında çok kısa sürede nükleer gücünü kaybedebileceği iddia edilmektedir. Böyle bir durumda Çin'in, nükleer silahlara sahip olduğu bilinen ve hızla silahlanan tarihsel düşmanı Hindistan'a karşı büyük güvenlik zaafı oluşacağından korkulmaktadır.

Çin ayrıca, ABD yönetimleri ve Amerikan halkı tarafından insan hakları ve Tibet konusunda çok sert eleştirilere maruz kalmakta ve Tayvan konusunda ise ABD ile ciddi inatlaşma içine girmektedir. Bu üç konuda da ABD yönetimlerinin Çin'e

---

saklanmaları gerekmektedir. Bu konuda yapılan çalışmalar nihai aşamaya henüz ulaşamamış, ancak geçici çözümler üretilebilmiştir.

yönelik ciddi yaptırımlara gidememesinin önemli sebeplerinden biri olarak nükleer silah kapasitesi gösterilmektedir.¹²

Çin, ulusal hava savunma sistemi konusunda ABD ısrarcı olduğu takdirde uluslararası silahsızlanma anlaşmalarının etkin biçimde uygulanması çabalarına yapmakta olduğu katkıyı azaltacağını ve gerekirse elinde bulunan nükleer silahlarını hem nitelik hem de nicelik yönünden geliştirme yoluna gideceğini açıklamıştır. NMD konusunda Rusya ile benzer tutum belirleyen Çin yönetimi, Rusya devlet başkanı Viladimir Putin'in Temmuz 2000'de yaptığı resmi ziyaret sırasında bu ülkeyle ABD'ye karşı ortak tepkilerini belirten bir deklarasyon yayınlamıştır.

Kitle imha silahı ve balistik füzeler yapımında kullanılan her türlü malzeme, teknoloji ve bilgi birikimine sahip olan Çin, bu birikimini İran, Pakistan, Libya ve Kuzey Kore gibi ülkelere ihraç ettiği bilinen bir ülkedir. Amerikan yönetimlerinin son yıllardaki baskıları sonucu ihraç girişimlerini azaltan Çin, NMD konusu ortaya çıktıktan sonra ihraç rejimine getirdiği kısıtlamaları kaldıracağını ima etmektedir. Bu durumda, yukarıda sözü edilen ülkelerin son yıllarda nispeten yavaşlamış olan kitle imha silahları ve balistik füzeler üretme çabalarının tekrar ivme kazanmasından korkulmaktadır

Bu durum ABD için ciddi bir ikilem yaratmaktadır. Bir yanda, NMD'yi İran ve Kuzey Kore gibi ülkelerin yakın gelecekte geliştirebilecekleri balistik füzelere karşı halkını ve topraklarını korumak için konuşlandırmak iddiasını ortaya koyan ABD, öte yanda, izlediği politika sebebiyle karşısına aldığı Rusya ve Çin'in menfi tutumları sonucu söz konusu ülkelerin balistik füze programlarının daha rahat ve daha hızlı gelişebileceği bir ortam yaratılmasına sebep olmaktadır.

---

¹² Çin'in milyarı aşan nüfusu, büyük ekonomik potansiyeli ve Birleşmiş Milletler Örgütü Güvenlik Konseyi'nin veto yetkisine sahip Daimi Üyesi olması da unutulmamalıdır.

Avrupalı Müttefiklerin NMD'ye Tepkisi ve Gerekçeleri

NATO içindeki bazı müttefikleri de Amerika'yı ulusal hava savunma sistemi konuşlandırma girişimi sebebiyle karşı çıkmaktadırlar. Bu karşı çıkışlarda Rusya ve Çin ile ortak payda azdır ve gerekçeler ise farklıdır. Fransa, İngiltere ve Almanya gibi ülkelerin karşı çıkışlarında en temel gerekçenin prensip düzeyinde olduğu ifade edilmektedir. NATO ittifakı çerçevesinde ortak savunma yükümlülüğü içinde olan ülkelere birinin diğerlerinden bağımsız olarak kendi şartlarına uygun bir savunma mekanizması geliştirme yoluna gitmesi prensip olarak tepki yaratmaktadır. Bu konu daha çok siyasi içeriklidir ve siyasi platformlarda tartışılmaktadır.

Ancak, ABD'nin NMD'yi konuşlandırması durumunda, NATO içindeki Avrupalı ülkeler Soğuk Savaş yıllarında taşıdıkları bir endişeye geri döneceklerini düşünmektedirler. Konu daha çok bu çerçevede tartışılmaktadır. Soğuk Savaş yıllarında ABD ve Sovyetler Birliği ellerinde bulunan onbinlerce başlığa rağmen önceki bölümlerde sözü edilen 'dehşet dengesi' sebebiyle bu silahları birbirlerine karşı kullanamayacakları yargısı hakimdi. Daha da ileri gidilerek, Doğu Bloku ülkeleri tarafından Batı Avrupa ülkelerine yönelik olarak yapılacak ve ABD'yi direkt olarak hedef almayan bir konvansiyonel ya da küçük çaplı bir nükleer saldırı karşısında, topraklarının Sovyet nükleer silahlarına hedef olmaması için ABD'nin böyle bir çatışmaya girmeyeceği ve Avrupa'nın yardımına gelmeyeceği Avrupalı güvenlik uzmanları tarafından sıkça ifade edilmekteydi.

ABD yönetiminin, Münih, Berlin, Londra veya Paris için, New York, Washington, Chicago ya da Los Angeles'i riske atmak istemeyeceği iddialarına Amerikalı uzmanların verdikleri sözlü güvenceler yeterli olmuyordu. Bu durum karşısında ABD yönetimi Batı Almanya topraklarında konuşlandırmak üzere 300 bin Amerikan askerini Avrupa'ya gönderdi. Bu küçük çapta bir Amerikan şehrinin

'sanal' olarak Avrupa'da kurulması anlamına geliyordu. Olası bir Doğu Bloku saldırısında en az 300 bin askerini kaybedecek olmasının hiç bir Amerikan yönetimi tarafından göze alınamayacağını kabul eden Batı Avrupalı müttefikleri sonunda ABD'ye güven duymuşlardır.

Ancak Soğuk Savaşın bitimiyle deniz aşırı bölgelerdeki askerlerin büyük bir kısmını geri çeken ABD bu çerçevede Almanya'daki 300 bin askerini de geri çekmiştir. Dolayısıyla, artık Avrupa'da olası bir saldırıda yok edilme riski taşıyan 'sanal' Amerikan şehri yoktur. Ulusal savunma sistemini gerçekleştirdiği takdirde ABD'nin güvenlik açısından kendisine yeterli hale geleceğini düşünen Avrupalı müttefikleri, bu ülkenin Avrupa'nın savunması konusunda isteksiz olacağını düşünmektedirler. Bu bağlamda, Rusya'nın gerek ABD'ye karşı NMD'den dolayı son dönemde geliştirdiği tepkisi nedeniyle, gerek Nisan 2000 tarihli yeni Rus askeri doktrinini sebebiyle, bu ülkenin halen koruduğu büyük nükleer gücü karşısında korunmasız kalacaklarını düşünmektedirler.

Bu gibi kaygıları gidermek amacıyla ABD yönetimi, NMD'yi başarılı şekilde gerçekleştirdiği takdirde, bu teknoloji ve bilgi birikimini Avrupalı müttefikleri ile paylaşacağını ifade etmektedir. Ancak bu öneri Avrupa'da herhangi bir heyecan yaratmamaktadır. Bunun birinci nedeni, ABD yönetimin gelecekte teknolojik ve bilimsel paylaşım konusunu sadece sözle ifade etmesi ve bağlayıcı hukuki bir taahhütte bulunmamasıdır. İkinci neden ise, NMD geliştirme çabalarında güvenilir bir sisteme ulaşılmasının çok uzak bir ihtimal olmasına rağmen, ABD'nin bu çabaları sonucu boş yere Rusya'nın tepkisini çekerek bu ülkenin uluslararası güvenlik konularında daha sert bir tutum takınmasına ve tehdit düzeyini yükseltmesine sebep olduğu görüşünün Avrupa'da hakim olmasıdır.

NMD'nin Türkiye'nin Güvenliği Üzerine Etkileri

ABD tarafından etkili bir füze savunma sistemi geliştirilmesi, bu ülkeyle sıkı askeri ve siyasi ilişkileri olan Türkiye'nin güvenliği açısından olumlu bazı etkiler sağlayacağı düşünülebilir. Türkiye'nin çevresinde bulunan bir çok ülkenin kitle imha silahlarına ve bunları gönderme araçları olan balistik füzelere sahip oldukları ve bu kapasitelerini geliştirmek istedikleri bilinmektedir. Dolayısıyla, ABD yönetimi NMD'yi geliştirdiği takdirde, Türkiye'nin de içinde bulunduğu müttetikleri ile paylaşma yoluna gitmesi olasılığı ülkemiz güvenliğine olumlu katkı yapacağı umulabilir.

Ancak, burada iki hususu vurgulamak gerekmektedir. Birincisi, önceki bölümlerde de ifade edildiği gibi, ABD yönetiminin NMD teknolojisini gelecekte paylaşma önerisi henüz sadece sözlü ifade şeklindedir ve hukuki bir bağlayıcı temeli yoktur. Kaldı ki bu sistemin tüm yönleriyle geliştirilmesi ve ABD savunma yapılanması içindeki işlevinin görülmesinden önce böyle bir paylaşma yoluna gidilmesi beklenilmemelidir. Bu da oldukça uzun bir süre demektir. Bu süre zarfında, Türkiye, aşağıda sözü edilen ve ABD'nin NMD geliştirme isteği sebebiyle ortaya çıkabilecek ciddi tehditleri dikkate almak durumunda kalacaktır. İkinci husus ise, Amerikan hava savunma sistemi, menzilleri en az 5 ila 6 bin km olacağı öngörülen kıtalararası balistik füzelere karşı geliştirilmeye çalışılmaktadır. Türkiye'nin bu uzaklıkta bir devletten tehdit algılaması söz konusu değildir. Türkiye, yakın çevresinden algıladığı tehdiite karşı, ancak Patriot, Arrow veya S-300 kategorisinde bulunan ve kısa menzilli balistik füzelere karşı etkili olabilen hava savunma sistemlerinden faydalanması düşünülebilir.¹³

---

¹³ Türkiye'nin yakın çevresindeki ülkelerin elinde bulunan kitle imha silahları ve balistik füzelerin tehditine karşı nasıl bir hava savunma sistemi oluşturması gerektiği kapsamlı olarak tartışılmalıdır. Karada konuşlandırılan sabit ya da mobil anti-balistik füze savunma sistemleri tek seçim olmamalıdır. Türkiye'nin coğrafi yapısı ve 360 derece çevresinden belli oranlarda tehdit algılaması sebebiyle hava

Öte yandan, ABD yönetimi NMD'yi geliştirme ve konuşlandırma yönündeki kararlı tutumunu sürdürdüğü takdirde, daha da sertleşmesi kaçınılmaz olan Rusya ve Çin'in tepki olarak izleyeceği politikaların sonuçlarının Türkiye'nin güvenliğine olumsuz etkileri, NMD'nin sağlayacağı düşünülen olumlu etkilere göre, daha net ve açıktır. Rusya, eğer tepki olarak ortaya koyduğu gibi, orta menzilli nükleer füzelerin tümünü ortadan kaldırmayı öngören INF Anlaşması'nın uygulamasına son verdiği takdirde, Türkiye bu kategorideki Rus füzelerinin direkt tehditi altında kalacaktır. Bunlara karşı etkin bir savunma sistemi Türkiye'de mevcut değildir. Ayrıca, Sovyetler Birliği'nden bağımsızlığını ilan etmiş olan Orta Asya'daki Türk cumhuriyetleri de menzili dahiline alan bu füzeler, söz konusu ülkelerin demokratik rejimlerini ve pazar ekonomilerini Rusya'dan bağımsız olarak geliştirme çabalarını da olumsuz etkileyebilecektir. Bu durum, Türkiye için siyasi ve askeri açıdan kabul edilemez sonuçlar yaratabilir.

Ayrıca, gerek Çin gerek Rusya tarafından nükleer, kimyasal ve biyolojik silahlar ile balistik füzelerin yayılmasının önlenmesi rejimlerine verilen desteğin geri çekilmesi durumunda, söz konusu rejimlerin uygulanabilirlikleri ve etkinlikleri tartışma konusu olabilecek ve sonuçta rejimlerin çökmesine yol açabilecektir. Çok hassas bir zemin üzerindeki bu rejimler mozayığının dağılması durumunda, hem Almanya ve Japonya gibi çok kısa sürede kendi nükleer silahlarını yapabilecek kapasitedeki gelişmiş ülkelerin, hem de malzeme, teknoloji ve bilgi edinmelerinin önündeki kısıtlayıcı engellerin kalkması sebebiyle az gelişmiş ülkelerin kitle imha silahları balistik füzeler geliştirmeleri mümkün olabilecektir.

Rusya ve Çin gibi, söz konusu silah kategorilerinde bilimsel ve teknolojik düzeyleri ve bunları ihraç kapasiteleri ile öne çıkan ülkelerin, ABD tarafından NMD

---

kuvvetlerine ağırlık vermesi gerekir. Hava gücü hem savunma boyutuyla etkili olabilir hem de saldırı imkanı vermesi sebebiyle caydırıcılık sağlar. Bu konunun askeri ve akademik çevrelerin ortak

geliştirme çalışmalarına tepki olarak ihracata getirdikleri kısıtlamaları kaldırmaları durumunda, kitle imha silahlarının hızla yayılması kaçınılmaz olacaktır. Bu durumdan faydalanmak isteyecek ülkelerin önemli bir kısmının Türkiye'nin yakın çevresinde olması ülkemize yönelik tehditin boyutlarını daha da büyütecektir.

SONUÇ

Uluslararası siyaset ortamının zirvesinden gelen sert tepkiler ve iki başarısız denemeye rağmen ABD yönetimi ve Amerikan kamuoyunun önemli bir kısmı ulusal füze savunma sistemi konuşlandırma konusundaki kararlılıklarından pek bir şey kaybetmiş gibi görünmemektedirler. Bu tutumlarını destekleyen bazı uluslararası gelişmeler de olmaktadır. İran, Temmuz 2000 ortalarında menzili 1,350 kilometreyi bulan Shahab-3 füzelerini, 1998 yılından sonra, ikinci kez ve yine başarıyla denemiştir. Diğer yandan, Rusya devlet başkanı Vladimir Putin Kuzey Kore'ye ilk resmi ziyarette bulunan Rus lider olarak bu ülkeyle askeri konular dahil her alanda ilişkileri arttıracaklarını ifade etmiştir. Dolayısıyla, ABD yönetiminin önlem almayı düşündüğü bu iki ülkenin tehditkar davranışları Amerikan kamuoyunu da ulusal savunma sisteminin gerekliliği yönünde etkilemiştir.

Ancak, bu “olumsuz” gelişmelere karşın Amerikan ulusal savunma sisteminin gerekliliği konusunda soru işaretleri yaratacak gelişmeler de vardır. İran'da Hatemi yönetiminin işbaşına geldiği 1997 yılından itibaren reformcu olarak bilinen kanat, ülkedeki radikaller ile belirli zeminlerde ve düzeylerde çatışma halindedir. Her ne kadar dini lider Hamaney başkanlığındaki radikaller devlet yapılanmasında ve askeri çevreler üzerinde önemli etkiye ve kontrole sahip olsalar dahi, reformcu kanadın tabandaki desteği artmaktadır. Bu sebeple, Rusya ile 1995 yılında girişilen nükleer

---

katılımıyla tartışılması gerekmektedir.

alandaki işbirliği sonucu bu ülkenin radikallere verdiği destek ve bu desteğin iç siyaset üzerindeki etkilerine karşın, reformcu kanat ve Hatemi'nin öncelikle Batı Avrupa ülkeleri ile ilişkileri düzeltme yoluna gitmesi, İran'ı daha bir süre için hangi yöne gideceği belli olmayan ülke konumuna getirmiştir.¹⁴ İran, ya radikallerin tuttuğu yol olan “şeytan Amerika” ile düşmanca bir ilişkide olmaya devam edecek ve ABD yönetiminin tehdit değerlendirmesini haklı çıkartacak, ya da zemin ve güç kazanan reformcu kanat sayesinde zamanla uluslararası camidaki saygın yerine geri dönecek ve ortaya koyduğu tehditin azalmasına sebep olacaktır.

Bu noktada vurgulanması gereken husus, ABD yönetimi ile de ilişkilerin geliştirilmesini isteyen İran'daki reformcu kanadın, Clinton yönetiminin, bu ülkeyi, kurmayı planladığı füze savunma sisteminin gerekçesi olarak göstermesinden yara alacağıdır. Bu durum da ABD için ikilem yaratacaktır. Çünkü, gelecekte tehdit olarak gördüğü İran'ın rejiminde reformlar yoluyla yumuşama olmasına katkı yapmak yerine ABD'nin bu ülkeye karşı tutumu ve söylemi söz konusu reformları yapabilecek kitle üzerinde hem içerde hem dışarda olumsuz etki yapacaktır.

ABD yönetiminin kurmayı planladığı füze savunma sisteminin gerekçesi olarak gösterdiği diğer bir ülke olan Kuzey Kore ile, Amerika'nın yakın müttefiki olan Güney Kore'nin liderleri Haziran 2000 içinde resmi düzeyde görüşmelerde bulunmuşlardır. Görüşmede liderler iki ülkenin yeniden birleşmesi önündeki engellerin kaldırılması konusunda prensip anlaşmasına varmışlardır. Bu konuda daha gidilecek çok yol olduğu kesindir. Ancak, dünyaya kapılarını kapatmış olan ve bir çok ülke tarafından da tecrit politikasına maruz kalan Kuzey Kore'de bu gibi gelişmelerin olduğunu gözardı etmemek gerekir. Güney Kore ve Japonya ile

---

¹⁴ İran ile Rusya arasında girilen nükleer alandaki işbirliğinin boyutları ve etkileri konusunda bkz. Mustafa Kibaroglu, "İran Nükleer Bir Güç mü Olmak İstiyor ?" *Avrasya Dosyası - İran Özel*, Güz 1999, Vol. 5, No. 3, ASAM, Ankara, ss. 271 – 282.

geliştireceği siyasi ve ekonomik ilişkiler ile daha fazla kontrol altına alınabilecek Kuzey Kore'nin tehdit yaratan füze programının durdurulması da söz konusu olabilir.

Ayrıca, Kuzey Kore yönetimi, Rusya devlet başkanı Putin'in Temmuz 2000'de yaptığı resmi ziyaret sırasında, Batı ülkeleri uzay araştırmalarında yardımcı olduğu takdirde balistik füze sistemleri geliştirme konusundaki tutumunu değiştirebileceğini ifade etmiştir. Kuzey Kore'nin bu konuda samimi olup olmadığının anlaşılması için fırsat verilmesi düşünülebilir. Unutmamak gerekir ki Kuzey Kore'nin kıtalararası balistik füze geliştirme yeteneği edinebilmesi için daha çok yıllara ihtiyacı olduğu ABD yönetimi tarafından da kabul edilmektedir. Bu sebeple önümüzdeki bir iki sene Kuzey Kore'nin samimiyetinin test edilmesi için yeterli olabilir.

Yine unutmamak gereken bir husus daha vardır. Kuzey Kore son derece zor mali koşullar içinde Libya ve İran'ın parasal desteği olmadığı takdirde ABD yönetiminin tehdit olarak gördüğü Taepo-Dong füzelerini geliştirmesi mümkün değildir. Söz konusu iki ülke de mali açıdan eski gücünde değildir ve gerek Libya'nın ve gerek İran'ın Batı dünyası ile ilişkilerini geliştirmek çabası içinde oldukları bir dönemde bu desteği devam ettirmeleri zor görülmektedir.¹⁵ Dolayısıyla, Kuzey Kore'nin maddi ve teknik sıkıntılar sebebiyle ABD yönetimince tahmin edildiği gibi beş yıl gibi bir sürede kıtalararası balistik füze geliştirme şansının ne kadar olduğu ciddi olarak tartışılması gerekmektedir.

Bu konuyla ilgili olarak, tüm dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmelerin seyrini ve seviyesini takip eden Beyaz Saray Bilim ve Teknoloji Ofisi başkanı, Haziran 1998'de Philadelphia'daki uluslararası bir konferansta yaptığı açıklamada şu

---

¹⁵ Libya yönetimi uzun yıllar karşı çıktıktan sonra "Lockerbee" uçak kazası sorumlusu olan iki Libya vatandaşının Hollanda'da yargılanmasını kabul etmiştir. İran devlet başkanı Hatemi, İtalya ve Almanya'ya resmi gezilerde bulunmuştur. Her iki ülkenin de öncelikle Avrupa ülkeleri ile ilişkilerini düzeltme gayreti içinde oldukları görülmektedir.

görüşlere yer vermiştir:¹⁶ “Kısa menzilli balistik füze yapmak zor bir iş değildir. Ancak bu düzeyde bilgi ve teknik imkan, kıtalararası balistik füze geliştirmek için gereken bilimsel ve teknolojik birikimin sadece yüzde ikisi kadardır. Geri kalan yüzde doksansekizlik kısmı başarabilecek herhangi bir ülke (halihazırda var olanlar haricinde) önümüzdeki en az onbeş yıl için görünmemektedir.”

Dolayısıyla, en bilgili ve yetkili ağızdan daha iki yıl önce yapılan ve en az 15 yıl herhangi yeni bir ülkenin kıtalararası balistik füze geliştirmesi mümkün değil diyen ABD yönetiminin, bu açıklamanın hemen ardından, gelecek 5 yıl içinde Kuzey Kore ve İran gibi ülkelerin ABD topraklarını vuracak güçte kıtalararası menzile sahip balistik füze geliştirebileceğini öne sürerek hava savunma sistemi geliştirme yoluna gitmesinin ve uluslararası camiada ilişkilerin gerginleşmesine sebep olmasının bir açıklaması olması gerekir. Bu durumda, ya iki yıl önce ortaya konulan uzman görüşünün, ya da ABD yönetiminin bilahare yaptığı tehdit değerlendirmesinin yanlış olduğunu kabul etmek gerekir.

Ancak, bu noktada hatırlatılması gereken bir husus daha vardır. Beyaz Saray bilim ve teknoloji ofisi başkanı tarafından Haziran 1998’de ortaya konulan görüş, aynı yılın Ağustos ayında Kuzey Kore ve İran’ın menzilleri 1,350 km bulan balistik füze denemeleri öncesine rastlamaktadır. Bu gelişmeler sonucu ABD yönetiminin bir durum değerlendirmesi yaparak geleceğe yönelik tahminlerini gözden geçirmiş olması mümkündür. Her iki tehdit değerlendirmesinin hangisinin daha tutarlı olduğunu zaman gösterecektir.

Amerikan ulusal füze savunma sistemi, gerek yarattığı tartışma ortamı, gerek geleceğe yönelik uyandırdığı kaygılar sebebiyle uluslararası ilişkiler ve güvenlik

---

¹⁶ Amerikan Savunma Bakanlığı Pentagon bünyesindeki Defense Special Weapons Agency (DSWA) tarafından düzenlenen “7th Annual International Conference on Controlling Arms: Arms Control and the Revolution in Military Affairs” konulu konferans sırasında Beyaz Saray Bilim ve Teknoloji Ofisi’nden Bruce W. MacDonald yukarıdaki görüşleri açıklamıştır

çevrelerinin dikkatini daha uzun bir süre çekecek gibi görülmektedir. Önümüzdeki bir kaç yıl, bir yandan, yapılacak denemelerle hava savunma sisteminin teknik kapasitesinin gerçekte ne olduğu ya da olabileceği hakkında sağlıklı verilerin ortaya çıkmasına, diğer yandan, geliştirilmesi istenen sistemin gerekçesini oluşturan ülkelerin önümüzdeki dönemde uluslararası sistem içinde sergileyecekleri davranışları ile, tehditin gerçek boyutlarının ne olduğunun anlaşılmasına fırsat verecektir.